

WERKBOEK 2

Werkwoordspelling

Verleden tijd en voltooid deelwoord

Inhoudsopgave

Werkwoordstam 2

Verleden tijd | Zwakke werkwoorden 5

Verleden tijd | Sterke werkwoorden 11

Voltooid deelwoord | Zwakke werkwoorden 16

Voltooid deelwoord | Sterke werkwoorden 24

Laat het zien! 29

Spellingregels gemengd 30

Werkwoord Wijzer 35

In deze oefeningen leer je:

- wat de (ruwe) stam van een werkwoord is,
- welke regels er zijn om een ruwe stam te veranderen naar een juiste stam,
- hoe je de stam van een werkwoord op de juiste manier moet spellen.

De stam van een werkwoord vind je door **-en** van het hele werkwoord af te halen. Bij sommige werkwoorden haal je alleen de **-n** eraf. Bijvoorbeeld bij 'zien' en 'doen.' De stam wordt ook wel de **ik-vorm** van een werkwoord genoemd. Je gebruikt de stam als het onderwerp in de zin **ik** is, als **je / jij** achter het werkwoord staat en als de zin in de **gebiedende wijs** staat.

De stam

Hele werkwoord	-en eraf	De stam
sporten	sport(en)	(ik) sport
zwaaien	zwaai(en)	(ik) zwaai
vouwen	vouw(en)	(ik) vouw
gapen	gap(en)	(ik) ~~gap~~ gaap

In het schema hierboven zie je dat je niet altijd een juiste stam overhoudt als je **-en** van het hele werkwoord afhaalt. De stam van het werkwoord 'gapen' is niet juist. Het is niet (ik) 'gap', maar (ik) 'gaap.' Deze stam moet je nog veranderen, zodat je de juiste stam krijgt.

Een stam die je nog moet veranderen noemen we een **ruwe stam**. De stamregels in het onderstaande schema laten zien wanneer en hoe je een ruwe stam moet veranderen.

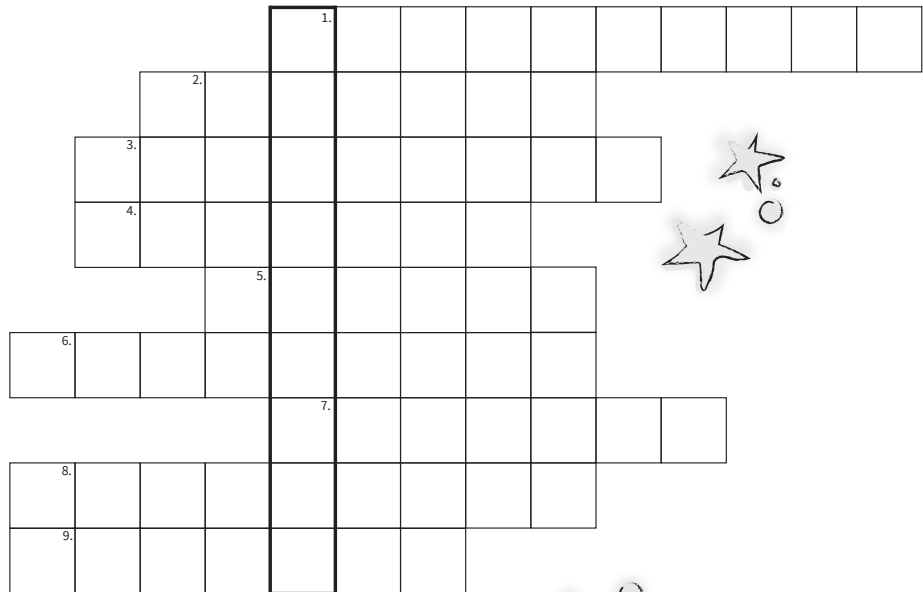
Stamregels

	Hele werkwoord	Ruwe stam		De stam
Lange klinker	lopen	lop	+ o	(ik) loop
Dubbele medeklinker	zwemmen	zwemm	- m	(ik) zwem
Ruwe stam eindigt op -v	proeven	proev	v = f	(ik) proef
Ruwe stam eindigt op -z	reizen	reiz	z = s	(ik) reis
Trema in het werkwoord	skiën	ski	- ën	(ik) ski

Oefening 6: Maak de puzzel.

Schrijf de juiste vorm van het werkwoord in de puzzel. Tussen de dikgedrukte lijnen lees je de oplossing van de puzzel. Dit woord moet je daarna nog vervoegen in de verleden tijd.

- 1. Jullie (verstoppen, vt)
- 2. Wij (boeken, vt)
- 3. Jos (gebruiken, vt)
- 4. Hij (wachten, vt)
- 5. Ik (durven, vt)
- 6. De pony's (hinniken, vt)
- 7. Oma (zwaaien, vt)
- 8. Wij (ontdekken, vt)
- 9. Jij (tekenen, vt)

De oplossing van de puzzel is: _____
 Verleden tijd enkelvoud: _____
 Verleden tijd meervoud: _____

Oefening 7: Schrijf de volgende zinnen in de verleden tijd.

Wij bellen elkaar iedere dag.

Wij belden elkaar iedere dag.

- 1. Zij wachten op de uitslag.
- 2. Het meisje vertelt de waarheid.
- 3. De naalden van de boom prikken.
- 4. Zij leven nog lang en gelukkig.
- 5. Remco belooft te stoppen met zeuren.
- 6. De vogel broedt op het nest.
- 7. Jullie praten tijdens de les.
- 8. De hond kwispelt van blijdschap.
- 9. Ik schreeuw naar de overkant.
- 10. Eva bakt een stapel pannenkoeken.

In deze oefeningen leer je:

- wat voltooid tijd is,
- dat een zin in de voltooid tijd altijd een hulpwerkwoord en een voltooid deelwoord heeft,
- dat je zwakke werkwoorden in de voltooid tijd vervoegt met: ge + stam + t of ge + stam + d.

Als je wilt vertellen dat iets al gebeurd is, dan gebruik je de voltooid tijd. Voltooid betekent dat iets af is. Er gebeurt daarna niets meer. Een zin die in de voltooid tijd staat, heeft altijd een **hulpwerkwoord** en een **voltooid deelwoord**.

Veelvoorkomende **hulpwerkwoorden** zijn: **zijn**, **hebben** en **worden**. Het hulpwerkwoord verandert als je de zin in een andere tijd zet of als je het onderwerp verandert van enkelvoud naar meervoud.

In het schema hieronder zie je de vervoegingen van deze hulpwerkwoorden in de tegenwoordige tijd en in de verleden tijd.

Hulpwerkwoorden	ik	... jij / je?	u, jij / je,	hij, zij / ze, het	wij, jullie, zij
zijn (tt)	ben	ben	bent	is	zijn
zijn (vt)	was	was	was	was	waren
hebben (tt)	heb	heb	hebt	heeft	hebben
hebben (vt)	had	had	had	had	hadden
worden (tt)	word	word	wordt	wordt	worden
worden (vt)	werd	werd	werd	werd	werden

Let op: Het werkwoord ‘hebben’ kan in de u-vorm tegenwoordige tijd ook vervoegd worden als ‘heeft.’ In de jij- / je-vorm kan dit niet.

Oefening 1: Vul het juiste hulpwerkwoord in. Het voltooid deelwoord staat dikgedrukt.

1. Jacob en Tamar _____ (hebben, vt) niet voor hun toets **geleerd**.
2. Ik _____ (worden, tt) 's ochtends **gewekt** door het gerinkel van de wekker.
3. _____ (Zijn, tt) jij weleens in de verkeerde trein **gestapt**?
4. Hij _____ (zijn, vt) erg **veranderd** toen ik hem na jaren weer zag.
5. Door de harde wind _____ (zijn, tt) veel bomen **omgewaaid**.

In het Nederlands kennen we ook **scheidbare werkwoorden**. Deze werkwoorden kun je splitsen in twee losse woorden, namelijk het **voorvoegsel** en het **werkwoord**. Het werkwoord ‘opbellen’ bestaat uit het voorvoegsel ‘op’ en het werkwoord ‘bellen.’

Scheidbare werkwoorden staan in de tegenwoordige tijd en de verleden tijd vaak gescheiden in een zin. In de voltooid tijd staan ze altijd aan elkaar. Het voltooid deelwoord begint dan niet met **ge-**, maar je plaatst dit **tussen het voorvoegsel en het werkwoord**.

Voor het juist schrijven van het voltooid deelwoord kun je ook weer **’t x-kofschip** gebruiken. De regels van ’t x-kofschip gelden alleen voor het werkwoord. Je kijkt bij de ruwe stam van dit werkwoord naar de laatste letter. Zit deze in ’t x-kofschip, dan eindigt het voltooid deelwoord op een -t. Zit deze letter niet in ’t x-kofschip (de o en i tellen niet mee), dan eindigt het voltooid deelwoord op een -d.

Het voorvoegsel blijft bij het voltooid deelwoord hetzelfde. Deze verandert niet.

Scheidbare werkwoorden

	Voorvoegsel	Werkwoord	Ruwe stam	't x-kofschip	Voltooid deelwoord
doorwerken	door	werken	werk	ja	doorgewerkt
voorstellen	voor	stellen	stell	nee	voorgesteld
aansturen	aan	sturen	stur	nee	aangestuurd
omdraaien	om	draaien	draai	telt niet mee	omgedraaid

Oefening 5: Vul het schema in.

Tip: Je kunt een streepje zetten onder de laatste letter van de (ruwe) stam.

Hele werkwoord	Voorvoegsel	Werkwoord	Voltooid deelwoord
1. oppassen	<u>op</u>	<u>passen</u>	_____
2. uitzwaaien	_____	_____	_____
3. ophalen	_____	_____	_____
4. afmaken	_____	_____	_____
5. voorstellen	_____	_____	_____
6. inlichten	_____	_____	_____
7. stopzetten	_____	_____	_____
8. toejuichen	_____	_____	_____